

Asia: VN/27266/2024

Lausuntopyyntö pankkipalvelulainsäädännön arviointia koskevasta työryhmämietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomionne yrityksen ja yhteisön perusmaksutiliä koskevista ehdotuksista

Moniheli ry pitää erittäin tärkeänä työryhmän ehdotusta laajentaa oikeus peruspankkipalveluihin koskemaan myös yrityksiä ja yhteisöjä. Kansalaisjärjestöjen näkökulmasta pankkipalvelut ovat välttämätön osa toiminnan järjestämistä. Ilman pankkitiliä yhdistys ei voi käytännössä hakea julkista rahoitusta, vastaanottaa avustuksia, kerätä lahjoituksia tai hoitaa talouttaan hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti. Pankkitili on usein myös edellytys digitaalisten viranomaispalveluiden, kuten Suomi.fi-palveluiden, käyttämiselle.

Monihelin jäsenjärjestöiltä saadun palautteen perusteella pankkipalveluiden saatavuus on ollut jo pitkään merkittävä ongelma. Osa järjestöistä ei ole saanut avattua pankkitiliä lainkaan tai asiakassuhteita on päätetty ilman selkeää perustelua. Joissakin tapauksissa järjestöt ovat pyrkineet kiertämään ongelmaa käyttämällä vaihtoehtoisia maksualustoja, kuten Holvia. Nämä palvelut voivat helpottaa arjen maksuliikennettä, mutta ne eivät korvaa pankkitiliä esimerkiksi rahankeräyslupien näkökulmasta, koska viranomaismenettelyt edellyttävät pankkitiliä.

Työryhmän ehdotus yhteisöjen perusmaksutilistä on tästä syystä erittäin tervetullut ja voi parantaa järjestöjen toimintaedellytyksiä sekä vähentää de-risking-ilmiöön liittyviä käytännön ongelmia järjestökentällä.

Vaikka oikeus perusmaksutiliin laajennettaisiin yhdistyksille, pankeilla säilyy oikeus kieltäytyä asiakkuudesta esimerkiksi silloin, jos rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski on liian korkea, asiakkaan tunnistaminen ei onnistu tai asiakkaan toiminta rikkoo kansainvälisiä pakotteita. Moniheli pitää tärkeänä, että tällaisissa tilanteissa pankkien on annettava asiakkaalle selkeät ja yksilöidyt perustelut palvelun epäämiselle. Läpinäkyvät perustelut ovat välttämättömiä asiakkaan oikeusturvan sekä pankkipalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden näkökulmasta.

2. Huomionne asiakaspalvelua koskevista ehdotuksista

Moniheli pitää tärkeänä, että pankkien asiakaspalvelukäytännöissä vahvistetaan asiakkaiden oikeutta saada selkeä palaute pankkien tekemistä asiakkuuspäätöksistä.

Jäsenjärjestöiltämme saadun palautteen perusteella pankit eivät usein anna selkeitä perusteluja tilanteissa, joissa asiakkuus evätään tai asiakassuhde päätetään. Ilman tällaista palautetta järjestö ei tiedä, mihin päätös perustuu tai mitä sen tulisi muuttaa toiminnassaan tai hakemuksessaan. Tämä voi käytännössä estää järjestöjen toiminnan käynnistymisen tai jatkumisen.

Moniheli katsoo, että pankkien tulisi antaa yhteisöasiakkaille selkeät ja yksilöidyt perustelut asiakkuudesta kieltäytymiselle tai asiakassuhteen päättämiseksi. Läpinäkyvä viestintä parantaa asiakkaiden oikeusturvaa ja on myös edellytys sille, että mahdollisia ongelmia pankkipalvelujen saatavuudessa voidaan tunnistaa ja korjata.

3. Huomionne muista esityksen yhteydessä arvioiduista aiheista (esim. yhdenvertaisuus, raportointi, jatkoselvittävät aihekokonaisuudet)

Moniheli pitää tärkeänä, että työryhmämietinnössä on tunnistettu de-risking-ilmio sekä siihen liittyvät pankkipalvelujen saatavuuden ja yhdenvertaisuuden kysymykset. Jäsenjärjestöjemme kokemusten perusteella pankkien riskinarviot voivat käytännössä kohdistua järjestöihin, joiden toimijoilla on ulkomaalaistaustaisia nimiä tai joiden toiminnassa mainitaan tiettyjä maita.

Verkostostamme on esimerkiksi raportoitu tapauksesta, jossa Suomessa toimiva kulttuurijärjestö ei saanut avattua pankkitiliä, koska järjestön säännöissä mainittiin maa, johon kohdistuu kansainvälisiä pakotteita, vaikka järjestön toiminta tapahtui kokonaan Suomessa. Tällaisissa tilanteissa on vaikea arvioida, perustuuko pankin päätös yksittäiseen riskinarvioon vai laajempaan asiakasryhmien välttämiseen, mikä on myös työryhmämietinnössä tunnistettu de-risking-ilmion keskeinen ongelma.

Moniheli katsoo, että pankkipalvelujen saatavuuden arvioimiseksi tarvitaan nykyistä parempaa tietoa asiakkuuksista kieltäytymisistä ja asiakassuhteiden päättämistä. Näiden päätösten raportointi Finanssivalvonnalle auttaisi tunnistamaan mahdollisia de-risking-ilmion vaikutuksia sekä pankkipalvelujen saatavuuteen liittyviä yhdenvertaisuusongelmia.

Lisäksi jäsenjärjestöjen kokemusten perusteella pankkipalvelujen korkea hinta voi muodostaa käytännön esteen palvelujen käyttämiselle erityisesti pienille, vapaaehtois pohjaisille järjestöille. Järjestöjä kohdellaan usein pankkien palveluissa yritysasiakkaina, jolloin palvelumaksut voivat olla pienille ja vapaaehtois pohjaisille yhdistyksille suhteettoman suuria. Moniheli pitää tärkeänä, että pankkipalvelujen saatavuutta tarkastellaan myös palvelujen kohtuullisen hinnoittelun näkökulmasta, kuten mietinnössä esitetään.

4. Halutessanne voitte jättää tähän muita huomioita

-

Kumpunen Raakel
Moniheli ry